

сл. А. Максасва «Яблунька», В. Теличко, сл. М. Меденцій «Нічка»).

На заняттях необхідно виховувати в студентів розуміння значення інструментального виконання хорової партитури на фортепіано, яке має бути зразковим і повною мірою передавати загальне звучання хору, характерні нюанси всієї музично-виразної палітри твору, зокрема характер звуковедення, особливості метро-ритмічної структури, фактури, гармонії, голосоведення, темпу, динаміки, фразування, розкриття художньо-образної сфери тощо. Це потребує наявності в студентів певних виконавсько-інструментальних умінь і навичок. Також важливим є формування в студентів вокально-інтонаційної компетентності – умінь і навичок чистого, виразного інтонування партій хорових творів. Воно має бути досконалим, адже є взірцем для співаків. Робота над чистотою інтонування партій потребує певних зусиль і часу, має проводитись систематично, під контролем викладача особливо тоді, коли в студента порушена координація слуху і голосу.

Для розвитку професійних диригентсько-хорових компетентностей студентів також корисним є читання хорових партитур, яке сприяє засвоєнню різних стилів і особливостей хорового письма, розширює музичний кругозір, розвиває слухову сферу, вміння осмислювати й уявляти внутрішнім слухом звучання твору, всебічно його аналізувати.

Отже, вивчаючи дисципліни диригентсько-хорового циклу, студенти мають засвоїти алгоритм дій диригента, який передбачає таку послідовність у роботі над твором: аналіз, вивчення хорової партитури на фортепіано, інтонування хорових партій, диригування, (розучування твору з хором, концертний виступ).

Список використаних джерел

1. Дем'яно Н. Хорове диригування // Змістовий складник формальної професійної освіти вчителів музичного мистецтва (I освітній рівень) : монографія // редкол.: Н. В. Сулаєва (наук. ред.), О. Лобач (відповід. ред.). Полтава : ПНПУ, 2020. С. 148-155.
2. Пігров К. Керування хором. Вид.2. К. : Музична Україна, 1996. 188 с.

Добробатько Н., викладач,
Градиська мистецька школа
імені Героя України О. І. Білаша
(м. Градиськ)

ЗНАЧЕННЯ РОБОТИ НАД ГАМАМИ, АРПЕДЖІО, ВПРАВАМИ, ЕТЮДАМИ ДЛЯ РОЗВИТКУ ТЕХНІЧНИХ НАВИЧОК УЧНІВ

Гама, арпеджіо, вправи та етюди є важливим матеріалом у роботі музиканта над розвитком і удосконаленням виконавської техніки. Систематична і послідовна робота над вказаним матеріалом є необхідною умовою формування основних технічних умінь і навичок.

Методику навчання гри на фортепіано розробили А. Алексєєв [1], Л. Баренбойм [2], Г. Нейгауз [5], проблему технічної підготовки розкрили С. Ляховицька [3], Б. Міліч [4] та ін.

Мета статті – описати окремі прийоми роботи над технічним матеріалом у класі

фортепіано.

Успішна робота над гамами та над технічними вправами допомагає подолати більшість технічних труднощів, зокрема:

- дозволяє краще зробити вибір раціональної аплікатури і перехід у зручну позицію;
- створює легку і вільну пальцеву рухливість;
- поліпшує туше.

Туше – спосіб дотику пальця до клавіатури, від якого залежить якість звуку. З різноманітних прийомів туше можна виділити нажим (взяття). Саме нажим пальцем на клавішу використовується при одержанні штриха legato. Серед прийомів туше (штрихів) ще назвемо поштовх, удар, легкий пальцевий удар, glissando та інші. Використання цих, до деякої міри, основних ігрових прийомів, допомагають у подоланні окремих технічних труднощів, налагоджують ігрову дисципліну, культуру виконання.

Робота над гамами, вправами та етюдами поліпшує туше, сприяє координації руху обох рук, допомагає більш чіткому виконанню різних штрихів і динамічних відтінків різноманітними прийомами звукоутворення. Гама і гамообразні послідовності – це вид музичної фактури, яку ми постійно зустрічаємо у музичних творах. При читанні нотного тексту, при вивченні музичних творів ми постійно виконуємо різноманітні фактури гам, вправ (відрізки вправ, гам, арпеджіо, акордів тощо). Як показує практична робота у класі фортепіано, учні, які систематично працюють над гамами, свідомо стали помічати в своїй грі допущені помилки і бути до себе вимогливішими.

Робота над вправами, гамами та етюдами повинна бути планомірною, систематичною і послідовною. Вже з першого класу для удосконалення технічних навичок учнів крім вправ, гам та пісень на слух (зі співом) доцільно використовувати різноманітні етюди, які сприяють:

- досконалому вивченню розташування нот на нотоносії;
- розвитку рухливості пальців на клавіатурі фортепіано;
- роботі над положенням та постановкою кисті руки;
- опануванню грамотного виконання штрихів (legato, non legato, staccato тощо);
- виконанню звуків різної сили звучання;
- правильному і доцільному застосуванню нюансів музики;
- відчуттю і розумінню тривалості нот;
- швидкому і грамотному читанню нотного тексту;
- правильному використанню аплікатури;
- послідовному збагаченню знань з теорії музики.

Велике значення має робота над координацією гри обох рук, ритмічне виконання нотного тексту обома руками разом. При виконанні музичних творів дуже важливим є одночасне виконання різних штрихів обома рукам, звуків різної сили (мелодії та басу як акомпанементу). Важливо, щоб басова партія не «перекрикувала» головну мелодію музичного твору.

Через неправильне розуміння економії часу при занятті на фортепіано, більшість учнів розпочинають виконувати домашнє завдання саме з роботи над музичним твором, не розуміючи, що тим самим навпаки збільшують час на його розучування, бо забувають про необхідність приведення в'ялих м'язів, що роблять пальці малорухливими, до відповідного

технічного стану.

Отже, ми маємо розуміти, що практичні заняття на інструменті сприяють виробленню сили і рухливості пальців. У такому разі у щоденні заняття необхідно включати гами, вправи та етюди і працювати над ними протягом всього навчального року. І обов'язково слідкувати за чітким виконанням кожного технічного завдання. Практичні заняття над гами, технічними вправами, етюдами дають можливість контролювати учнів, вчити їх культурі гри на музичному інструменті та виконувати будь-який музичний твір грамотно.

Список використаних джерел

1. Алексеев А. Д. Методика обучения игре на фортепиано. Москва: Музыка, 1978. 288 с.
2. Баренбойм Л. А. Музыкальная педагогика и исполнительство. Ленинград: Музыка, 1974. 337 с.
3. Ляховицкая С. М. Задания для развития самостоятельных навыков при обучении фортепианной игре. Изд. 3-е. Ленинград: Музыка, 1975. 50 с.
4. Міліч Б. Виховання учня-піаніста. Київ: Книга, 1977. 78 с.
5. Нейгауз Г. Г. Об искусстве фортепианной игры. Записки педагога. Изд. 5 е. Москва: Музыка, 1988. 240 с.

Довженко В., викладач,
Глобинська дитяча школа мистецтв
(м. Глобине)

ПІДГОТОВКА УЧНЯ-ВОКАЛІСТА ДО ПУБЛІЧНИХ ВИСТУПІВ ТА КОНКУРСНИХ ЗМАГАНЬ

Упродовж останніх років усе більше дітей мають велике бажання залучитись до вокального мистецтва та навчитись професійно співати. Неабияке значення при цьому має правильна підготовка учнів до цієї діяльності.

Цінні поради щодо підготовки виконавця до концертного виступу зберігаються у книгах, статтях, методичних розробках видатних музикантів і сучасних педагогів: А. Арутюнова [1], Л. Баренбойма, Д. Благого, Г. Когана, Г. Нейгауза, С. Савшинського, Т. Стражнікова, С. Фейнберга, С. Широкова (Куко) [2; 3] та ін.

Дитячий голос – це дорогоцінний скарб, це живий, природний інструмент до якого треба ставитись обережно. Для підтримки, формування і збереження дитячого голосу потрібно підходити з великою відповідальністю до вибору репертуару, дозволяючи юним співакам виконувати лише твори доступної їм теситури, не допускати форсованого співу особливо на крайніх звуках діапазону. При формуванні співочих навичок найперше потрібно враховувати тембр голосу. Критерієм правильного звукоутворення є відчуття учнем зручності співання, свободи голосового апарату, а також краса тембру. Мета викладача – знайти до своїх учнів індивідуальний підхід, що розкриває співочий талант.

Учні з предмету «сольний спів» (академічний та естрадний) беруть участь у різноманітних міжнародних, всеукраїнських, обласних, міських, шкільних конкурсах і